

Ramptoerist

Rondwandeling Dijkermaten

- **Periode: jaren 1361-1732**
- **Startpunt: jaarpaal 1361, hoek Oude Deventerweg/Oosterveldsweg, Holten**
- **Lengte: 10,7 km**

Gebruiksaanwijzing

- Getallen verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- Letters verwijzen naar de zijde van de informatiekubus: R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling Dijkermaten](#)

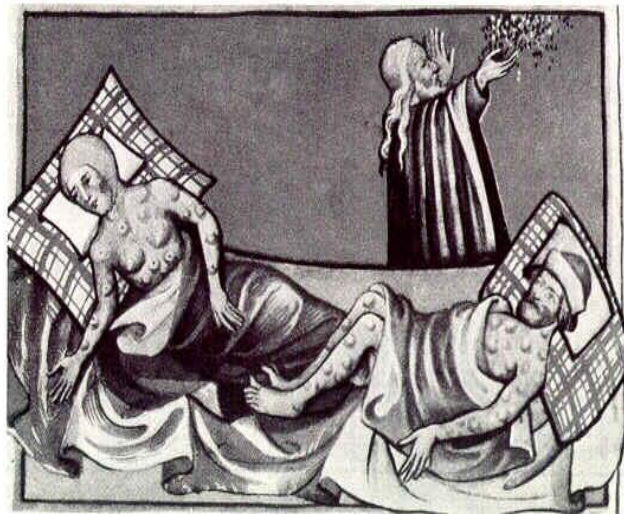
Intro

Rampspoed is van alle tijden en trekt niet zelden de belangstellenden uit de verre omtrek. In onze taal kennen we daar zelfs een woord voor: ramptoerisme. Op deze wandeling loop je als een historisch geïnteresseerde 'ramptoerist' door een kleine vierhonderd jaar. Niet leuk, wel interessant!

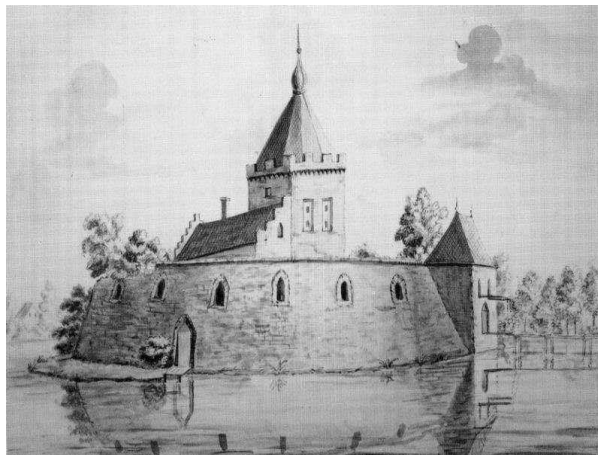
1362-N

De Lage Landen hebben in deze tijd regelmatig te maken met overstromingen. Er zijn allerlei oorzaken. Van slecht dijkonderhoud tot het afgraven van grond vlak achter de dijk voor het winnen van zout (na verbranding) of brandstof (turf).

1365-E

Bij de eerste golf (1337-1351) stierf een derde van alle Europeanen (30 à 40 miljoen). De pest is een infectieziekte die oorspronkelijk uit Azië (Mongolië) komt en op mensen wordt overgebracht door beten van besmette rattenvlooiën. De geïnfecteerde ratten werden door heel Europa verspreid door handelschepen. Door inwendige bloedingen toonde de huid van pestlijders zwart. Daarom 'Zwarte Dood'. De mensen in deze tijd hadden geen idee wat de oorzaak van de ziekte was.

Blokhuis aan de Vaartse Rijn bij Vreeswijk (nu Nieuwegein) gebouwd in 1373.

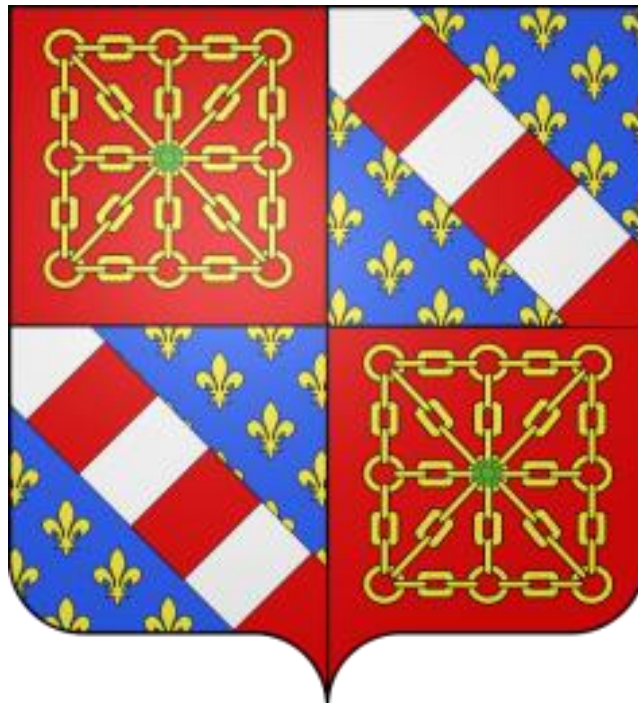
1373-N

In de Lage Landen wordt in deze tijd regelmatig gevochten tussen legers van hertogen, graven en bisschoppen die elkaars grondgebied en rechten betwisten. ('Nederland' lijkt op het Europa van voor de Europese eenwording!)

1380-R

Brand in Holten. De bisschop van Utrecht is niet alleen kerkleider maar bestuurt namens de Duitse keizer ook de huidige provincies Utrecht en Overijssel. Van Stakenborch int namens de bisschop de pacht en belasting van de Sallanders. Omdat Utrecht vanuit Holten gezien erg ver weg is, is de rentmeester gaan denken dat Salland van hem is. De bisschop laat hem daarom een lesje leren...

Het familiewapen van Karel II van Navarra

1387-E

Karel II, bijgenaamd 'De Slechte' is koning van Navarra, een klein gebied in Noord-Spanje. Verder heeft hij bezittingen in Normandië. Aan welke ziekte hij lijdt is niet bekend, maar als gevolg daarvan kan hij zijn armen en benen nauwelijks bewegen.

1393-N

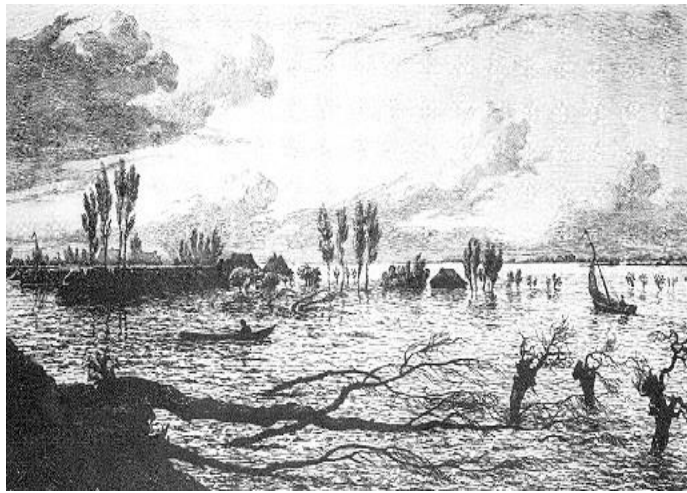
Ze is nog maar 14 jaar als haar dit overkomt. 38 jaar zal ze aan bed gekluisterd zijn. Daar troost ze andere chronisch zieken die haar komen opzoeken. Als ze sterft wordt ze begraven in de Lidiunakerk in Schiedam, waar al spoedig drommen pelgrims op af komen. Lidiuna, een van Nederlands bekendste heiligen, leed waarschijnlijk aan multiple sclerose.

Blusemmer

1400-N

Hoewel de steden en dorpen in de Lage Landen klein zijn en naar onze begrippen weinig inwoners tellen, is het risico van een stadsbrand erg groot. In zo'n situatie gaat een compleet dorp of een hele wijk of stad in vlammen op. Brandverzekeringen bestaan nog niet. Maar in sommige steden nemen de inwoners maatregelen voor 'het geval dat'.

1421-N

't Is weer zoever. De oorzaken zijn bekend, de gevolgen enorm.

Biesbos

1424-N

De gevolgen van sommige rampen zijn tot op de dag van vandaag zichtbaar. Ook de ronde plassen - 'wielen' genoemd - achter een aantal dijken in ons land, zijn veroorzaakt door dijkdoorbraken.

1437-R

Dit type ramp komt in deze tijd zeer regelmatig voor als gevolg van pest en andere epidemieën of door misoogst. Import van voedsel van elders is niet aan de orde (waarom eigenlijk niet?). Omdat dan vaak ook

het zaaigoed voor het komende jaar wordt gegeten, duurt zo'n periode van voedselschaarste extra lang.

1452-N

Veel Amsterdammers zitten letterlijk in zak en as. 't Zou ons niet verbazen als pater Brugman er een straf van god in heeft gezien....

Stadswapen van 's-Hertogenbosch

1463-N

Deze keer is 's-Hertogenbosch 'aan de beurt'. De stad telt in deze tijd zo'n 16.000 inwoners.

Kasteel Saterslo

1473-R/N

Wat die arme Fenne Loedinges overkomt, staat mogelijk niet los van de rampen die deze zomer het hele land teisterden. In tijden van ramspoed zijn mensen geneigd daarvoor een zondebok aan te wijzen. Je ziet het tot in onze tijd gebeuren: 'de buitenlanders', 'de politiek',

1482-N

Volgens de overlevering zou hij tegen zijn metgezellen hebben gezegd: 'Lieve gesellen, ic moet ummer sterven, ic en wil u in geen last brengen', waarna hij op de torentrens ging staan, zijn handen in de zij zette en naar beneden sprong. Hij overleefde de val, maar werd op de grond alsnog door de belegeraars gedood.

Plattegrond van Oldenzaal

1492-R/W

Rijssen is trots op de nieuwe brug, de heer van havezate De Grimberg tevreden over z'n nieuwe inkomsten, maar in Oldenzaal is het een en al kommer en kwel. En wat doet Columbus....? (met rampzalige gevolgen voor de oorspronkelijke bewoners).

1503-N/W

En weer is het raak. Ditmaal in Hindeloopen en Harderwijk.

De oorspronkelijke inwoners van Amerika lijken bescherming te krijgen, maar moeten er wel wat voor over hebben...

1512-N/W

In Rome kijkt Michelangelo tevreden naar het plafond en worden de zielen van overledenen onsterfelijk verklaard. Dat laatste zal de nabestaanden van de Rotterdamse processieramp weinig troost hebben geboden.

1520-N/W

Ramp treft Friese boeren.
Ook in Mexico voltrekt zich een ramp.

1525-N

Geloofsvrijheid is een groot goed. Maar voorlopig is daar in de Lage Landen (en in de rest van Europa) geen sprake van: je hebt gewoon te geloven wat het staatshoofd gelooft....! En als je je daar niet aan houdt, krijg je het met de 'geloofspolitie' aan de stok, met alle gevolgen van dien.

Gelagkamer 'De Keizer' op de grens van Holt en Rijssen

1532-R/N

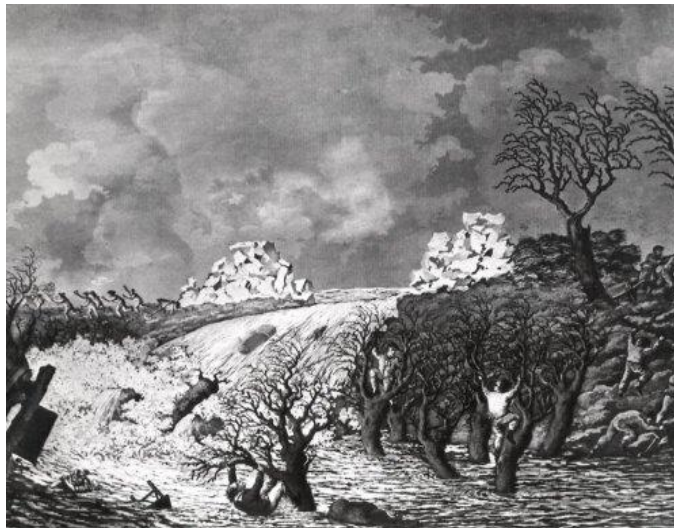
Terwijl in het westen van ons land veel mensen in de misère zitten, doet keizer Karel V Rijssen aan.

Wederdopers op de brandstapel

1534-R/N/E

Jan van Leiden en zijn volgelingen zaaien dood en verderf en worden zelf van alle kanten belaagd.

1546-N

In het jaar dat Maarten Luther sterft en Michelangelo de koepel voor de nieuwe Sint-Pieter in Rome ontwerpt, hebben de bewoners van de Betuwe wel andere zaken aan hun hoofd. Als na een strenge winter de dooi invalt, dreigt groot gevaar.

1554-R/N

De inwoners van Overijssel hebben het zwaar te verduren, niet alleen als gevolg van natuurgeweld maar ook van pyromanen.

Ook de Eindhovenaren krijgen het flink voor de kiezen.

1555-E/W

Immense ramp in China, terwijl Nostradamus nog veel meer ellende voorspelt.

1558-N

Rampjaar voor de inwoners van de Lage Landen!

Beleg van Haarlem

1573-N

In de Lage Landen is een opstand tegen de Spaanse koning (tevens Heer der Nederlanden) aan de gang. Vorig jaar veroverden de Watergeuzen Den Briel. Dit jaar houden de geuzen o.a. huis in Woudrichem (bij Gorinchem) en de Spaanse troepen in Haarlem. Maar in Alkmaar begint de victorie. Zoals in elke oorlog zijn het vooral de burgers die het gelag betalen...

Fanatieke Franse katholiek pleegt moordanslag

1584-R/N

De Staten-Generaal besluiten Goor, Diepenheim en Delden plat te laten branden. In Delft vindt een politieke moord plaats.

1593-N

In het jaar dat de eerste tulpenbollen in ons land aankomen, vindt op de rede van Texel een ongekende scheepsramp plaats. Roemer Visscher, een Amsterdamse koopman die daar veel schade door lijdt, zal zijn jongste dochter er naar vernoemen: Maria Tesselschade. Ze wordt later bekend als dichteres en lid van de befaamde Muiderkring.

Deventer

1606-R

Rampspoed voor Zutphen en Rijssen. Als gevolg daarvan wordt geïnvesteerd in de aanleg van

stadswallen voor Zwolle en Deventer om zo de 'randstad' beter tegen oprukkende Spaanse legers te kunnen beschermen!

Hugo de Groot ontsnapt in een boekenkast

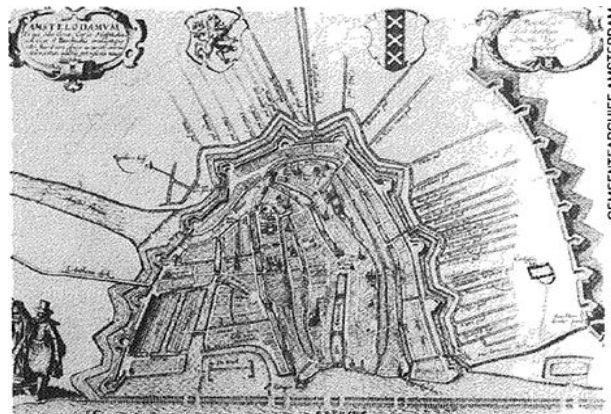
1621-N

De oorlog tussen de Zeven Verenigde Nederlanden en Spanje heeft twaalf jaar stil gelegen en laait nu weer op. (De Spaanse koning vond dat zijn andere oorlogen prioriteit verdienden.) De ruzie tussen prins Maurits en Johan van Oldenbarnevelt is geëindigd in de executie van de laatste (1619).

1631-E

Natuurramp bij Napels.

Amsterdam

1635-N

Speculeren komt niet alleen voor in onze tijd. In de 17^e eeuw kon men er ook wat van. Als de handel even later inzakt, is het leed in de Amsterdamse

'grachtengordel' groot en niet alleen vanwege vele faillissementen...

Gele Rivier

1642-W

Een Nederlander is de eerste Europeaan die het geheimzinnige 'Zuidland' aandoet.
In China veroorzaken rebellen een gigantische natuurramp.

Carel Fabricius (1622-1654), zelfportret

1654-N

Explosie in Delft.

Hendrickje Stoffels door haar minnaar
geportretteerd als 'Badende vrouw'

1663-N

De laatste grote pestepidemie in Amsterdam.

Stadsbrand Londen

1666-E

'Great Fire'

De Franse koning Lodewijk XIV valt de Nederlanden binnen

1672-N

Rampjaar voor de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Domkerk in Utrecht

1674-R/N

Vanaf dit jaar staat de Domtoren los van de Domkerk.

Rijssen probeert zich tegen onheil vanuit het oosten, zoals de legers van 'Bommen Berend', bisschop (!) van Münster, te beschermen.

1 – Dijkermaten: **Ramptoerist**

1686-N

Dit jaar is opnieuw Groningen 'aan de beurt'.

In deze tijd worden watersnoden genoemd naar de naamdag van de heilige waarop ze plaats vinden.

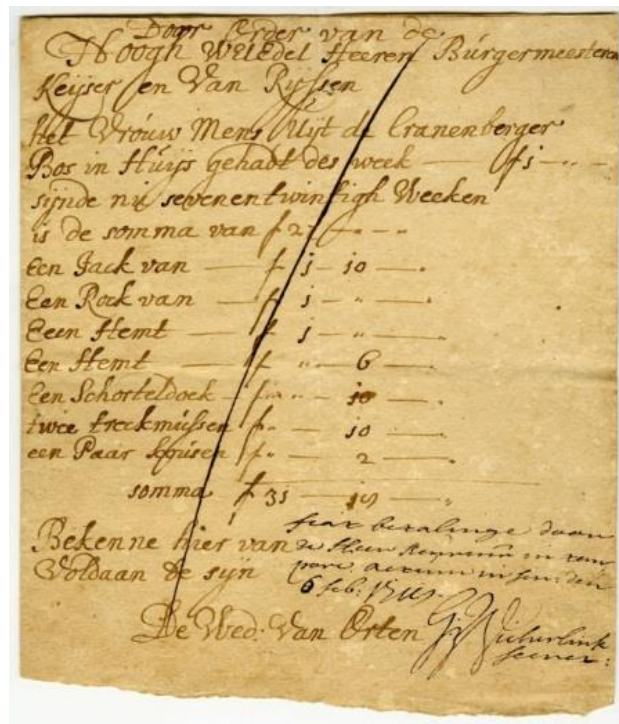
1693-E

Ook Italië wordt met grote regelmaat getroffen door natuurrampen. Anders dan hier komt het gevaar niet van zee maar van onder het aardoppervlak. Dit jaar roert de meest actieve vulkaan van Europa zich weer. En hoe...

1694-E

De Fransen zijn klaar met zo'n koning...!

Rekening voor het verzorgen van het gevonden meisje

Einde themawandeling.

Naar startpunt

Loop verder naar startpunt Oosterveldsweg.

Stadsbranden in Nederland	
Amersfoort 1340	Leeuwarden 1392
Amsterdam 1421, 1453	Lochem 1615
Arnhem 1364, 1419 en 1422	Medemblik 1517, 1555
Batenburg 1412, 1463	Middelburg 1432, 1492
Bergen op Zoom 1397, 1444	Monnickendam 1499, 1513
Borculo 1590	Nijkerk 1540
Breda 1534	Nijmegen 180,
Bronckhorst 1633	Noordwijk 1450
Buren 1575	Ommen 1624
Delden 1655	Roermond 1554, 1665
Delft 1536	Rotterdam 1563
Deventer 1334	Schiedam 1428, 1494
Doetinchem 1527	Schoonhoven 1375, 1518
Dordrecht 1457	's-Hertogenbosch 1419, 1463
Eindhoven 1486, 1543	Sneek 1295, 1457
Enkhuizen 1512	Tiel 1136, 1334
Enschede 1517, 1750, 1862	Utrecht 1131, 1148, 1173, 1177, 1253, 1279
Genemuiden 1521, 1580, 1625, 1740 en 1868	Vianen 1540
Gennep 1597	Vlaardingen 1574
Goes 1554	Zierikzee 1414, 1458, 1466, 1526, 1576
Gorinchem 1388	Zutphen 1284
Gouda 1361, 1438	Zwolle 1324
Grave 1415	
Haarlem 1576	

Leuke wandeling gehad?

U kunt het Wereldtijdpad
steunen door voor € 5 donateur
te worden op
www.wereldtijdpad.nl

Hartelijk dank!

Colo9on
© 2019 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.